

Španski miličniki zasedli fašistično utrdbo v Teruelu

Posadka 6000 vojakov in civilistov se podala. Srdite bitke v teruelkem sektorju se nadaljujejo. Koncentracija italijanskih in nemških čet v Malagi. Fašistični letalci napadli Barcelono

Madrid, 9. jan.—Španska vlada je naznanila, da se je 6000 izbranih in izstradanih upornikov, ki so se zaborili v teruelki bolnišnici, podalo po sedemnajstih dneh odpora. Kapitulacija je bila aranžirana s sodelovanjem uradnikov Mednarodnega rdečega križa.

Fašistični posadki je poveljeval polkovnik Rey d'Harcourt.

Med uporniki, ki so razbesili belo zastavo, ko so videli, da je odpor zaman, je bilo okrog 500 nebojnikov, med temi več žensk in otrok. Indalecio Prieto, španski obrambni minister, je bil takoj obveščen o kapitulaciji, naker je instruiral vojske avtoritete v Teruelu, naj prevzamejo oskrbo nebojnikov.

Barcelona, 8. jan.—Sedem osem je bilo ubitih in večje število ranjenih, ko so fašistični letalci napadli Barcelono s bombami. Vrgli so tudi več požigalnih bomb, ki so zantile ogenj. Neko fašistično letalo, ki je istočasno napadlo Saganto, pristanisko mesto ob Sredozemskem morju, je bilo sestreljeno.

Gibraltar, 8. jan.—Poročilo iz zanesljivih virov govori o koncentraciji italijanskih in nemških čet v Malagi, pristaniškem mestu na jugu Španije. Čete so opremljene z modernim orožjem in se pripravljajo na skupno špansko-italijansko ofenzivo proti Almeriji, važnemu pristaniškemu mestu ob Sredozemskem morju.

Hendaye, Francija, 8. jan.—Fašistične in vladne čete so se istočasno vrgle v ofenzivo v teruelkem sektorju. Obe strani poročata o uspehih, toda bojna črta, ki se nahaja nekaj milj zapadno od Teruela, je neizpremenjena.

Dvojna ofenziva za kontrolo Teruela, strateškega mesta v vzhodni Španiji, je poostrela bitke. Oboji, fašisti in lojalisti, so dobili ojačanje. Zadnja fašistična protiofenziva se je izjalovila. Lojalisti so odbili vse naskoke na svoje pozicije. Fašisti so bombardirali zlasti dve točki — Celadas na severu in Villistar na jugu, da bi razbili obrambno črto in omogočili prodiranje proti Teruelu.

Vladni letalci so napadli fašistične postojanke in koncentracije pri San Blas in Concedu. Poročilo pravi, da so bombe ubile veliko število fašistov.

Madrid, 8. jan.—Vladne avtoritete so uveljavile odredbe, da se živila dele v odmerkih med prebivalce. Zaloge živil v skladiščih so majhne in avtoritete morajo predvsem skrbeti, da ne bodo brambolci trpeli pomanjkanja. Dalje so omejile porabo premoga in elektrike.

221 časopisov prenehalo izhajati

Philadelphia, Pa., 8. jan.—Directory of Newspapers and Periodicals za l. 1938, publikacija, ki jo je pravkar izdala firma N. W. Ayer and Son, pravi, da se je število časopisov v Ameriki znižalo za 221 v preteklem letu. Ob koncu leta je izhajalo 2048 dnevnikov v angleškem jeziku, 10,629 tednikov in 859 dvotednikov. Število tujecinskih listov se je povečalo za enajst. Firma, ki je objavila te seznam, sodi, da imajo časopisi 41,400,000 naročnikov, med katerimi jih je 25,800,000, ki so naročeni na popoldanske in večerne liste.

Italija jači svojo pomorsko silo

Mussolini naznanil gradnjo novih bojnih ladij

Rim, 8. jan.—Diktator Mussolini je včeraj naznanil gradnjo novih bojnih ladij, "da Italija dobi popolno kontrolo nad Sredozemskim morjem." Konstrukcija dveh bojnih ladij, dvanajstih rušilcev in štirih križark se bo takoj pričela. Poleg teh ladij bo Italija zgradila tudi veliko število podmornic. V smislu programa oboroževanja na morju morajo biti vse te ladje zgrajene do l. 1941. Mussolinijevo naznanilo se smatra za odgovor Angliji in Franciji, ki tudi jačita svojo pomorsko silo.

Fašistični tisk je pozdravil Mussolinijevo naznanilo. Ta naglašala, da se je Italija morala odločiti za gradnjo novih bojnih ladij, da zaščiti novi imperij, komunikacijske zveze s severno Afriko in da se zavaruje proti poskusom drugih držav, "ki poudarjajo, da so varuhinje miru in reda v Evropi."

Borah napadel protinlinčarski načrt

Obsodba federalnega vmešavanja v za- deve držav

Washington, D. C., 8. jan.—Senator Borah, republikanec iz Idaho, je imel včeraj govor, v katerem je ostro pobijal protinlinčarski zakonski osnutek, ki sta ga predložila senatorja Wagner in Van Nuys. Njegovi kolegi so izjavili, da je bil ta eden izmed najučinkovitejših govorov, ki jih je imel Borah v 31 letih, odkar je član višje kongresne zbornice. Mnogi so izrazili dvom, da bi bil protinlinčarski načrt sprejet v kongresu.

"Sprejetje tega načrta bi odpravilo vitalno načelo sistema dualne vlade," je rekel Borah. "Ako bi dali federalnim avtoritetam oblast, da bi lahko šli v južne države in aretirale vsakega uradnika, od najnižjega do gubernerja, ki ne bi preprečil linčanja kakšnega zamoza, potem bi šli federalni uradniki lahko tudi v New York, kjer bi aretirali šerifa, župana, policijskega načelnika in vsakega drugega uradnika, ako ne bi mogel preprečiti umora državljana po pobožnih in raketirjih."

Vsi senatorji razen Norrisa, progresivca iz Nebraske, so napeto sledili Borahu, ko je pobijal protinlinčarski načrt. Ko je končal, so prišli k njemu in mu čestitali. Njegov govor je zlasti ugajal senatorjem iz južnih držav. Načrt določa maksimalni zapor pet let in plačilo \$500 za vsakega državnega uradnika ali uslužbenca, ki ne bi zaščetil katerekoli osebe pred linčanjem. Druge provizije določajo, da morajo avtoritete v katerikoli okraju, kjer se izvrši linčanje plačati odškodnino sorodnikom žrtve, ki je \$2000 do \$10,000.

Prva poroka v tem letu Windsor Heights, W. Va.—Prva poroka v letu 1938 v tem mestu je bila, ko sta bila za novega leta dan poročena Mihael J. Mesar in Katarina Vidonič. Zenin, ki je tukajšnji mirovni sodnik in član SNPJ, kakor sta

Domače vesti

Priznanje br. Godini

Chicago, 8. jan.—Zadnji petek zvečer so gl. odborniki v izvršnem odboru SNPJ in nameščenci v gl. tajništvu, uredništvu in upravnistvu jednotnih publikacij ter v tiskarni SNPJ presenetili br. Filipa Godino, upravitelja jednotnih publikacij, v mali jednotni dvorani s prijetnim sestankom, večerjo, čestitkami in primernim darilom — zlato zappestno uro, ki jo je naročil izvršni odev v imenu jednote — znak priznanja njegovemu petindvajsetletnemu službovanju pri jednotnih publikacijah. Br. Frank Zaitz, predsednik gl. nadzornega odbora, je bil edini — poleg žen nekaterih odbornikov in nameščencev ter Godinove družine — izven osebja v gl. uradu SNPJ, ki se je udeležil tega lepega in pomenljivega sestanka ter z ostalimi vred čestital br. Godini na njegovem četrstoletnem delovanju za koristi članstva SNPJ. Mimogrede omenjeno; to je bil prvi skupni večer izvršnih odbornikov in nameščencev v gl. uradu SNPJ. Na splošno odobravana sugestija je bila, da se v bodoče prirejajo redni sestanki. Vse priznanje gre tudi kuharicam in ostalim, ki so na kakršenkoli način pomagali k tej lepi prireditvi.

Nov grob Michiganiu Harrietta, Mich.—Zalosten novoletni praznik je imela tukajšnja slovenska družina Duša. Olga King, dvajsetletna hči Duše, je umrla na starega leta dan v bolnišnici na posledičnih poroda. Rojena je bila v Jolietu in zapušta poleg novorojenčka in moža še enega otroka, starega 14 mesecev, dalje starše, pet bratov in dve sestrji.

Nagla smrt v Penni

Moon Run, Pa.—Zadnje dni je tu naglo umrl, zadet od srčne kapi, Mihael Jerala, star 54 let in rojen v Spodnjih Pirničah pri Ljubljani, po domače Lovrinov Miha. Tu zapušta ženo in tri hčere ter brata Franka, v Irwinu, Pa., pa sina. Bil je član društva 88 SNPJ in slov. samostojnega podpornega društva.

Milwaukee novice

Milwaukee.—Na staro leto je v bolnišnici umrl Anton Jerala, znani gostilničar, star 41 let in rojen na Rečici v Savinjski dolini. Na božič ga je napadlo vnetje slepiča, ki mu je podlegel. Tu zapušta ženo in strica, v starem kraju pa očeta. — John Eršte se je vrnil iz bolnišnice, v kateri je bil operiran na žolčnih kamnih. V bolniški postelji se nahajata tudi John Kobe in Frank Zorc. — Poroke: Jakob Jakobi in Frances Jereb, Emil Repnik in Mary Jezovšek.

Nov grob v New Yorku

Ridgewood, N. Y.—Zadnje dni je tu umrla Fanny Sojar, roj. Štifter, stara 42 let in doma iz Vira pri Domžalah. V Ameriki je bivala 16 let in tu zapušta moža in tri otroke.

Žrtve rudarske jetike

Bingham Canyon, Utah.—Pred nekaj dnevi je tu umrl Lovrenc Grabnar, star 45 let in rojen v Braslovčah v Savinjski dolini. Pokopala ga je rudarska jetika, katere ga je mučila tri leta. V Ameriki je bil 30 let. Tu zapušta ženo in adoptirano hčerko, v Milwaukeeju pa brata.

Prva poroka v tem letu

Windsor Heights, W. Va.—Prva poroka v letu 1938 v tem mestu je bila, ko sta bila za novega leta dan poročena Mihael J. Mesar in Katarina Vidonič. Zenin, ki je tukajšnji mirovni sodnik in član SNPJ, kakor sta

Rumunija dela pre- glavice Angliji

Francija je tudi vzemirjena

London, 8. jan.—Politika rumunske fašistične vlade, kateri načeljuje premier Oktavij Goga, razburja Anglijo in Francijo. Obe se bojita, da bosta izgubili svojo zavezništvo v vzhodni Evropi, per se je Rumunija pričela naslanjati na fašistično Italijo in nacijsko Nemčijo.

Naznanilo rimake vlade, da bo Rumunija priznala italijanski režim v Abesiniji, je povečalo bojazen. Anglija in Francija sta tudi alarmirani, ker je začel Goga posnemati diktatorja Hitlerja, ko je napovedal vojno židom.

Zunanja politika rumunskega premierja je podprla os Rim-Berlin, kar ograža obrambno ureditev Anglije in Francije v vzhodni Evropi, Jugoslaviji, sosesta Rumunije, tudi izkazuje večje prijateljstvo Italiji nego Franciji. Naznanilo, ki je bilo objavljeno, ko je Goga postal premier Rumunije, pravi, da je Francija ustavila oboroževanje Rumunije in Jugoslavije, ker utrjuje vami s Italijo in Nemčijo. Konstantin Ceslano, rumunski poslanec v Parizu, je bil včeraj pozvan domov.

Francija in Anglija še vedno upata, da je koketiranje med Rumunijo in Italijo ter Nemčijo le začasno. Rumunija je v finančnih stiskah in se bo morala obrniti na London in Pariz za pomoč. Goga je sicer zagotavljal, da ne bo pretrgal prijateljskih vezí z njo, ampak to zagotovilo je bilo sprejeto v Parizu s pridržki, ker je premier istočasno pokazal, da hoče pridobiti naklonjenost Italije in Nemčije.

Revolta proti dikta- turi v Guatemali

Vojaštvo podprlo upor- nike

Mexico City, Mehika, 8. jan.—Revolta proti režimu predsednika Guatemale Jorgu Ubleu je včeraj izbruhnila. Tako se glasi vest iz Tapachule, glavnega mesta mehiške države Chiapas, kjer je meja med Mehiko in Guatemalo.

Vojaške garnizije v severnem delu Guatemale so se pridružile upornikom. Podrobnosti še niso znane, toda vest naglašala, da so se begunci, katere je diktator Ubleu izgnal iz dežele, vrnili in podžgali revolto.

General Ubica so smatrali za najmočnejšega diktatorja v državah Centralne Amerike. On je nedavno sklenil dogovor z drugimi diktatorji glede vzajemne protekcije pred komunisti in drugimi radikali.

Nacijski list poroča o lakoti v Clevelandu

Berlin, 8. jan.—Der Angriff, uradno glasilo nacijske stranke, je objavil poročilo iz Clevelanda, O., ki pravi: "Masna mizerija v Clevelandu se lahko primerja mizeriji ruskih mas. Mnogi 65,000 ljudi strada in zmrzuje na clevelandskih cestah."

tudi njegov oče in mati, je bil rojen v Windsor Heightsu, nevesta je pa iz Boggs Runa, W. Va. Na svatbi, ki je bila pri Mesarjevih, je goste zabaval Mihael s svojo godbo. Obilo sreče!

ANGLIJA POTI- SKA AMERIKO V KONFLIKT

Propaganda angleške
diplomacije
uspešna

ZAŠČITA BRITSKIH INTERESOV

London, 8. jan.—"Ali bomo potegnili Ameriko na našo stran?" je naslov uvodnika v magazinu Weekly, ki ga je ustanovil pokojni Gilbert K. Chesterton, angleški pisatelj. Odgovor na vprašanje daje uvodnik sam, ko pravi, da je angleška diplomacija delno že uspešna s svojo propagando, da zaplete Združene države v vojno proti Japoniki na Daljnem vzhodu. "Glavni problem angleške politike je sedaj, da pridobi Ameriko popolnoma na svojo stran, da bo ščitila angleške interese na Daljnem vzhodu," je rečeno v uvodniku.

Uvodnik poudarja, da Japonška ograža angleške interese na Daljnem vzhodu. Ona hoče imeti dohodke, ki jih zdaj vleče Velika Britanija. Da to prepreči, bi morala Anglija napovedati vojno Japoniki, na kar pa še ni pripravljena. Anglija mora dobiti zavezništvo in ta mora biti Amerika.

"Francija, ki ima alične interese na Daljnem vzhodu, ni zanesljiva," piše Weekly. "Upanje, da bo sovjetska Rusija posegla v konflikt med Japoniko in Kitajsko, je padlo v vodo. Ostane še Amerika. V Evropi prevladuje mnenje, da Anglija lahko pridobi Ameriko na svojo stran, da bo storila vse, kar mi hočemo. Združene države smo potegnili v svetovno vojno, toda triumf angleške diplomacije je bil še večji, ko je s svojo propagando uverila Ameriko v zavedi ustavitve plačil obresti in kapitala na vojne dolge, da je Francija glavna grešnica. Odgovor na vprašanje, ali bo Anglija uspešna s svojo potezo, da zaplete Združene države v konflikt s Japoniko, bo prišel kmalu v eni ali drugi obliki. Prilike, da Anglija ustvari vojno razpoloženje proti Japoniki v Ameriki, so velike. Mi smo edini narod na evropskem kontinentu, ki rabimo isti jezik in pisano besedo kakor Američani. Kakšne taktike se moramo posluževati, da vzbudimo navdušenje v Ameriki, vemo iz prejšnjih izkušenj. Kakor smo podžgali Američane v svetovni vojni s kričanjem, da je treba poraziti nemškega kaiserja in Habsburžane, da se očuva demokracija, prav tako bomo dobili Združene države na svojo stran z novim geslom, da je treba streti japonski imperializem na Daljnem vzhodu."

Nemci stokajo pod davčnim bremenom

"Darila" uradnikom na- cijske stranke

Berlin, 8. jan.—Več ko eno tretjino splošnih dohodkov so porzili državni in okrajni davki. Tako se glasi poročilo, ki ga je objavila Reichskredit Gesellschaft, vladna finančna institucija.

Davkoplačevalci so plačali \$5,500,000,000 davka vladni preteklem letu. Ta vsota pa ne vključuje "prostovoljnih" prispevkov v sklad nacijske stranke in ne "daril" uradnikom. Ti prispevki so znašali milijone dolarjev.

Državni dolg je znašal ob koncu leta \$7,300,000,000, kar je

Kitajska armada se umika pred Japonci

Japonski militaristi za-
htevajo milijardo do-
larjev za armado

Sanghaj, 9. jan.—Kitajska armada 600,000 mož v severni Kitajski se umika pred sovražnikom, se glasi poročilo japonske časopisne agenture Domei iz Tientsina, glavnega stana japonske armade. Poročilo dostavlja, da so japonski letalski napadi na kitajsko mesta popolnoma uničili odpor kitajskih čet.

Hankov, 8. jan.—Japonski letalci so ponovno napadli Hankov, glavno mesto centralne Kitajske, s bombami, ki so ubile in ranile čez 50 ljudi. Večje število ranjencev so odnesli v tukajšnje ameriško bolnišnico.

Letalci so vrgli več bomb tudi na kitajsko radiopostajo in orožarno v Hanjangu. Kitajske protiletalske baterije so streljale na napadalce, toda krogle so zgrešile cilj. Naval na Hankov je bil odgovor na napad kitajskih letalcev na japonsko letališče v Wuhuju. Vest iz kitajskega vira se glasi, da so kitajski letalci v tem napadu razbili šest japonskih bojnih letal.

Sanghaj, 8. jan.—Japonska armada 60,000 mož prodira s severa proti Lunghaj, važnemu železniškemu križišču. Ako bo okupirala Lunghaj, bo imela odprto pot proti Hankovu, začasnemu glavnemu mestu kitajske vlade. Tam je koncentrirana kitajska armada čez 100,000 mož.

Tokio, 8. jan.—Uradna izjava se glasi, da je kitajska vlada že namignila, da želi skleniti mir s Japoniko. Izjavo je podpisal Akira Kazami, tajnik vojnega ministra, po izredni seji kabineta, katero je sklical premier. "Vse kaže, da se je kitajska vlada uverila, da je japonska armada nepremagljiva, zato je pripravljena skleniti mir," pravi izjava.

(Vest iz Hankova se glasi, da je Japonika predložila svoje mirovne pogoje Kaišeku, kitajskemu diktatorju, preko nemškega poslanika na Kitajskem Oskarju Trautmannu, katere pa je Kaišek odklonil.)

Japonski parlament bo vprašan, ko se snide v svojem zasedanju, naj aproprira štiri milijarde jenov (okrog \$1,200,000,000) za armado in mornarico. To vsoto zahtevajo člani armadnega štaba za financiranje vojne na Kitajskem. Doselej je parlament dovolil čez dve milijardi jenov v te svrhe, toda vsota ne zadostuje.

Sanghaj, 8. jan.—Japonski uradniki in cenzorji so včeraj okupirali telegrafске urade treh zunanjih kompanij v mednarodni naselbini. Prej so Japonci prevzeli mednarodno radiopostajo, ki je opravljala funkcije bivše kitajske vladne administracije, katero so Japonci odstavili po zasedbi Sanghaja. Akcija je sledila naznanilu, da bodo japonske avtoritete prevzele kontrolo nad komunikacijskimi zvezami v Sanghaju.

Delovni teden skraj- šan v Paragvaju

Asuncion, Paragvaj, 8. jan.—Feliks Paiva, predsednik paragvajske republike, je podpisal v državni zbornici sprejet zakon, ki določa osmurnik in pet dni dela v tednu v vseh industrijah.

porast \$1,022,000,000 v enem letu.

Ekonomski minister je zdaj naznanil izumitev novega procesa izdelovanja masti, ki jo pripravlja v Nemčiji. V Berlinu bo v kratkem zgrajena tovarna, ki bo izdelovala mast iz odpadkov. Vsi lastniki hotelov in restavracij so bili pozvani, naj pošiljajo odpadke tovarni.

CIRKUŠKA KAM- PANJA VLADE PROTI TRUSTOM

Kaj se skriva za grme-
njem administracije
proti monopo-
listom?

KAMPANJE NE JEM- LJEJO RESNO

Washington.—(FP)—Vse izgleda, da je tekoča kampanja administracije proti veletrustom in monopolistom, ki sta jo sprožila pomožni generalni pravnik Robert Jackson in notranji tajnik Ickes, moderna verzija starorimskega gesla: "Dajta jim kruha in igr." V tej ameriški veri naj bi kruh izostal in navadno ljudstvo naj bi bilo deležno le cirkusa.

Nekateri domnevajo, da je Roosevelt poslal notranjega tajnika Ickesa in pomožnega generalnega pravdnika Jacksona na govorniški oder, da odvrne kritiko proti svoji administraciji, češ, da je ona odgovorna za novo depresijo; ki jo imenujejo "recesija." Bolj optimistični newdealerji pa pravijo, da s to kampanjo administracija pripravlja tla za novo zakonodajo proti monopolistom.

Naj bo že prvo ali drugo, dejstvo vseno je, da sta imela oba, Ickes in Jackson, briljantne govore, čitljive odmevi se še niso poglobili v deželi. Oba sta dregnila v srčeno gnezdo in na vsej črti udarila po "ekonomskih rojalistih."

Jackson je lopnil po velebiznisu s dveh strani. Na eni strani ga je napadel, češ, da je v sedeli stavlki proti administraciji, s druge strani pa valed navljanja monopolističnih cen, kar je vse skupaj odgovorno za novo depresijo. Pobijal je tudi trditve, da so visoke plače odgovorne za "recesijo" ter pokazal na veliko večje zvišanje plač voditeljev močnih korporacij. Citiral je tudi številke, ki pokazujejo, da so se cene dvignile nad 20 odstotkov več kakor pa produktivni stroški, kar je jasen dokaz, da je Amerika v rokah monopolistov.

Vsa gonja velebiznisa proti administraciji je gigantičen bluff in zarota, po zadržilu Jacksona. Citiral je številke o izgubah korporacij pod "prijateljsko" Hooverovo administracijo in o velikem profitu, katerega delajo monopolisti pod "sovražno" Rooseveltovo administracijo.

V sličnem tonu je govoril Ickes. Ameriško ljudstvo je pozival na boj proti velebiznisu, ker ograža vso deželo in jo skuša spremeniti v "Ameriko velebizniskoga fašizma, v zasluženo Ameriko." Američani so na križpotju fašistične ali demokratične Amerike, je rekel Ickes.

"Kar demokratična vlada danes zahteva od biznisa, je to, da je demokratičen, kakor mora biti tudi vlada demokratična," je grmel Ickes. "Da se izrazim odprto in realistično: prva potreba za boljše razumevanje med vlado in biznisom je, da velebiznis odpokliče svoje lobiste, svoje časopisne in komentatorje, svoje odvete — kateri so dovolj zvití, da delajo vladi preglavice, toda ne dovolj modri, da bi biznis potegnili iz kaluže — in da ravna s ameriškim ljudstvom tako kakor zahtevajo njegovi fundamentalni instinkti."

"Velebiznis naj najprvo pomeže pred svojim pragom in se iznebi svojih Fordov, svojih Girdlerjev in svojih Randov. Šele potem bo lahko stopil pred ljudstvo in povedal, kaj naj stori glede nepravil, ki izvršajo izdelavke zakonodaje. Velebiznis se mora najprvo oprati, da bo lahko stopil pred javnost s čistimi rokami."

(Daje se 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

KAM SO IZGINILI MASTNI TI-SOČAKI?

Tatvina je vzbudila pozornost v vsej Poljski dolini

Gorenja vas, 18. dec.

Preiskovalna oblast so vneto na delu, da razčisti veliko tatvino denarna pri mesarju Pavlu Perciuttiju v Gorenji vasi, kjer je izginila ročna blagajna z 22.000 din. Orožniki iz Poljan so zaslišali najprej domače. Doma je bila ob času vlomne tatvine le 15 letna hčerka in kuharica, dočim sta šla gospodar Pavle in njegov mesarski pomočnik v Sokolski dom, kjer so tačas igrali znano igro "Reveček Andrejček". Na podlagi raznih indicij so orožniki aretirali nekega mlarskega pomočnika, očeta štirihi otrok, ki je bil sicer tudi pri igri, a je med predstavo menda sumljivo izginil. Aretirani moški, ki je bil preveden v sodne zapore, je italijanski državljani, doma iz okolice Cerknega. Udeležbo pri tatvini odločno zanika. Neposrednega dokaza za njegovo krivdo nima, ker ga pri kraji nihče ni videl, obremenjuje pa priprazdetega, da so ga videli postaviti v hišo in okrog nje.

Tatvina sama je vzbudila po vsej Poljski dolini izredno pozornost. Hiša mesarja izredno je ugledna in slovi zlasti po dobrosrčnosti gospodarja, ki pa je bolehen. Vse kupčijske posle vodi njegova žena Marija, ena onih redkih naših žen, ki je izučena mesarica. Kupki vsak tedna mnogo živine, telet, prašičev ter jih dobavlja raznim mesarjem v Kranj in notri do Ljubljane. Za te svoje kupčijske posle je potrebovala več denarja, ki si ga je prihranila za varčnostjo in umnim gospodarstvom. Ob času vzloma je imela doma okrog 25.000 din, ki jih je hranila v železni blagajni v podstrešni sobi. Ta soba služi zakonoma tudi za spalnico. V nedeljo je šla ga. Marija z doma na kupčijo in je vzela s seboj nekaj gotovine, tako da je ostalo v ročni blagajni še vedno 22.000 din gotovine in 300 italijanskih lir. Predal omaro je zaklenila ključem običajno. Ko pa se je po 17. vrnila domov in hotela spraviti nekaj denarja nazaj v blagajno, je takoj opazila, da je imela spalnica vlomilaki oblik. Omara za perilo je bila odprta, predal tudi — a ročne blagajne ni bilo nikjer... Ves denar je izginil! Prestrašena na moč je hitela takoj obvestiti orožnike. Splošna želja je, da bi uspešno zagotovo tatvino čimprej razčistili. — Po Jutru.

Nevarni nočni požar v Črnomlju

Črnomelj, 18. dec.

V četrtek pozno ponoči je začelo goriti novo gospodarsko poslopje g. Janeza Badovinca, hišnega posestnika v Črnomlju. Ogenj, ki je najbrž nastal v notranjosti zgradbe, je prebil streho in kmalu je bilo vse poslopje v plamenih. Prasketanje ognja je zbudilo sosedo, a tudi službojoči stražnik je opazil požar in pohitel k cerkvi, da z zvonenjem opozori ljudi na nevarnost. K požaru je prišlo tudi mnogo drugih ljudi, ki jih je plat zvozna vzdignil s postelj.

Kljub požrtvovalnemu trudu gasilcev se ni posrečilo rešiti poslopja, ker je bilo podstrešje na-

polnjeno s senom in ker je bil požar opažen šele, ko je zajel že vso zgradbo. Vendar pa so ga omejili tako, da ni zavzel večjega obsega, kar bi se prav lahko zgodilo, saj je bila zgradba na obljubljeni Kolodvorski cesti nasproti Sokolskemu domu, kjer je mnogo stanovanjskih hiš.

Lastnik poslopja, ki je iz Črnomlja odsoten, najbrž še ničesar ne ve o nesreči. Večje škode pa menda ne bo imel, ker sta bila poslopja, ki še ni bilo čisto dozdano, in slama zavarovana. Vzrok požara še ni pojasnjen.

Aprilske muhe decembrske zime

Kamna gorica, 18. dec.

Imamo že četrty sneg v letošnji jeseni, toda nobeden ni dobro zalegal. Pri piki, da se ni zgodilo nekaj, česar so se bali že stari Kranjci, namreč, da se nista srečala sneg sv. Martina in sneg sv. Miklavža. Če se zgodi, da sneg sv. Miklavža pade na sneg sv. Martina, potem pravi, smo zapečateni do sv. Matije, če se ne deli. Neposredno pred sv. Barbare, dan pred sv. Miklavžem pa je odkopnelo, da se je povsod vide la bil. Zato svetnico pa drži drug vremenski pregovor: Če se na dan sv. Barbare vidi bil, potem se jo vidi vsak mesec v letu.

Oznajevalci hudih zim so navadno klateži, to so ptice, ki se ne selijo iz Evrope, pač pa se pomikajo pred zavetji za hrano. Med te spadajo črne vrane, severni leščinkarji ali Krekovi, planinski ščinkovci, severni krivokljuni in slični ptiči. Med klateže upravičeno prištevajo tudi šoje in sivo vrano. Ti dve ptici sicer ostaneta pri nas vse leto, toda v resnici je to malo drugače: Tiste šoje in sive vrane, ki so pri nas izlezene, se pomikajo proti jugu, k nam pa pridejo njih sestre iz severnejših krajev. To se je dalo nepobito dokazati z obrokanjem ptic.

Letos ni opaziti še nobenih klatežev. Celo sivih vran je malo. Le pri šojah je sprememba. Dočim je bilo jeseni zelo veliko šoj, so pri nas izginile skoraj popolnoma. Vse polno jih je, kakor se čuje, v okolici Ljubljane.

Letos se je na Jesenicah največ zidalo. — Najživahnjeja sezona industrijskega kraja

Jesenice, 17. dec.

Stavbna sezona je za letošnji kraj. Bila je najbolj živahna v vseh letih po vojni. V okolici mesta so si delavci in obrtniki zgradili lepo število ličnih hiš, v katerih so svetla in prostorna stanovanja. V spedišču mesta so zrasla v tem letu impozantna poslopja.

Gasilski dom, ki je eden najlepših na Gorenjskem, je popolnoma dovršen. Spodnji del Sokolskega doma je bil povišan za eno nadstropje. Na novo pridobljeni prostori bodo slovesno izročeni svojemu namenu ob novem letu. Poljskokov dvonadstropen hotel ob Kralja Petra cesti je bil v surovem stanju dograjen. Vila zdravniškega g. dr. Viktorja Marčiča ob Kralja Petra cesti, ki je bila pred kratkim popolnoma dovršena, je v kras vsej okolici. Velika dvonadstropna hiša, ki jo ob Prosvetni cesti gradi Pokojniški zavod, je pod streho in prav te dni odstranjujejo leseni opaz ob strešnem vencu. Hiša trgovca v železnico g. Klobusa je ena najlepših ob vsej Gosposvetski cesti. V pritišču so veliki trgovski lokali, kakršnih je le malo v

našem srezu. Če bi se v tem okolišču podirli nekaj starih in nizkih hiš, ki kaže zunanjost mestne lice in ovirajo promet ter bi se na njih mestih zgradilo dvonadstropne hiše, kakor jih kaže mestni regulacijski načrt, potem bi bile Jesenice prav čedno mesto.

Imamo pa zaenkrat močno zamarnarjene ceste. Več dni je snežilo in deževalo kakor za stavo. Po cestah in ulicah je nastala brozga, da so se ljudje do kolen udirali v njo. Največja brozga je bila na Lukmanovem trgu, Cojzovi in Kralja Petra cesti. Pričakovali smo, da bo občina očistila ceste s snežnim plugom ali očistila kanale, da bi se mogla odtekat voda. Toda mestni očetje se zanašajo na višjo pomoč: Bog ga je dal, bog ga bo vzel. — Po Jutru.

Listnica uredništva

Herminie, Pa., F. R.: Prosveta je pred kratkim objavila vest, da je država Pennsylvanija uvedla lastno socialno zaščito z letom 1938, nakar smo prejeli že več prošelj od rojakov iz Pennsylvanije, kam in kako naj se obrnejo za to podporo. Prosimo vse prizadete, naj upoštevajo sledeče: Nam je znano o tej stvari je toliko kolikor je sporočila tista vest in nič več. Vsekdo se mora obrniti na svoje lokalne oblasti za podrobne informacije. Nadalje naj vsakdo potrpi, kajti prav gotovo je, da gre tudi ta stvar počasi in trajalo bo nekaj mesecev, predno se začne redno izplačevanje podpore onim, ki so je ali je bodo deležni.

Cirkuška kampanja vlade proti trustom

(Nadaljevanje s l. str.)

Dalje je notranji tajnik rekel, da je tradicionalni boj v Ameriki "boj med denarno silo in silo demokratičnega instinkta." V zadnjih mesecih je ta boj "dobri značaj in intenzivnost, ki pokazuje, da mora iti do konca — dokler ne zmaga plutokracija ali demokracija, dokler ne zmaga 120 milijonov ljudi ali pa 60. družin," ki kontrolirajo Ameriko.

Toda, kot že rečeno, vse skupaj izgleda, da je ta kampanja administracije le cirkus. Roosevelt je v svojem govoru pred kongresom zadnji ponedeljek zavzel povsem drugačen ton. Z velebiznisom je plediral za kooperacijo z vlado in za kooperacijo med delom in kapitalom. Njegova izjava, da ni še noben odgovoren vladni uradnik napadel ameriškega velebiznisa kot celoto, se lahko smatra za indirektno zausniko Ickesu in Jacksonu, dasi ni ne prvi ne drugi nekaj dni prej z veliko vohemenco napadal velebiznisa brez njegove sankcije.

Strategija te kampanje je zanimiva. Jackson in Ickes sta bila poslana v boj, da opravita velebizniške propagandiste v defenzivo, zakrijeta polom administracije v izrednem zasedanju kongresa, dvigneta ljudstvo proti ameriški plutokraciji in s tem obdržita njegovo zaupanje v administracijo. Na drugi strani pa je bila strategija Rooseveltove poslanice ob otvoritvi kongresa, da potolaži velebiznisa in si ohrani lojalnost delavskih mas.

Ali ste naročeni na dnevnik Prosveto? Podpirajte svoj list!

Delavski nepokoj v Franciji se širi

Kavčukarski delavci odklonili mirovne pogoje

Pariz, 8. jan. — Spori med delavci in delodajalci so dosegli kritično točko. Oboji se bolj pripravljajo na nadaljevanje boja nego na poravnavo oklicanih stavk.

Delavci, ki so zastavkali v tovarni Goodrich Rubber Co., so zavrnili pogoje sprave, ki jih je predložil premier Camille Chautemps. Kompanija jih je tudi odklonila, čeprav je premier razsodil, da je imela prav, ker je odslovila ruskega delavca Rivinova, kar je rezultiralo v oklicu stavke. Delavci so že večkrat prej protestirali proti uvajanju priganjaškega sistema v tovarni te družbe, katerega je izumil Charles E. Bedaux, ameriški inženir.

Stavkarji so zapretili, da bodo obnovili piketiranje tovarne, da zabranijo vstop delavcem, ki se jim nečejo pridružiti. Izjavili so, da so dobili zagotovilo od notranjega ministra Marxa Dormoja, da policija ne bo motila piketov. Poleg stavke pri kavčukarski družbi je v teku več drugih. Živilski delavci in drugi so v boju za zvišanje mezde že dva tedna.

Franoska delavska zveza je v konfliktu z vlado. Eksekutiva je na svoji seji sprejela resolucijo, v kateri žigosala premijera in nekatere druge člane njegovega kabineta zaradi protidelavske taktike. Chautemps pravi v uradni izjavi, da je vlada pripravljena reševati delavske vprašanja na podlagi načela socialnega mira, zaeno pa je apelirala na delavce in industrijo, naj skličejo skupno konferenco, na kateri naj sklenejo dogovor. Ako se bo to zgodilo, bo on priporočil parlamentu, naj da takemu dogovoru moč zakona.

Stavkovni val ograža vlado ljudske fronte, ker komunisti, ki so del te fronte, podpirajo stavkarje, zmerni socialisti in socialni radikalci pa vladne napore glede vzpostavitve industrijskega mira.

70.000 jeklarjev se vrnilo na delo

Chicago, 8. jan. — Po poročilih, ki so bila pravkar objavljena, se sodi, da se je 70.000 delavcev v aredicih jeklarke industrije vrnilo na delo zadnji teden in produkcija jekla je dosegla tretjino kapacitete, kar je zvišanje 20 odstotkov. Natančne številke niso znane, toda sodi, da so jeklarke tovarne v Pittsburghu uposile 20.000 delavcev, tovarne v čikaškem distriktu, Birminghamu, Youngstownu, Johnstownu in Bethlehemu pa 50.000 delavcev. Poročilo iz Detroita se glasi, da se bo v turek 55.000 delavcev vrnilo na delo v tovarne Chrysler Motor Corp. Tovarne te korporacije so zaprle vrata 23. decembra, zdaj pa bodo obnovile obrat.

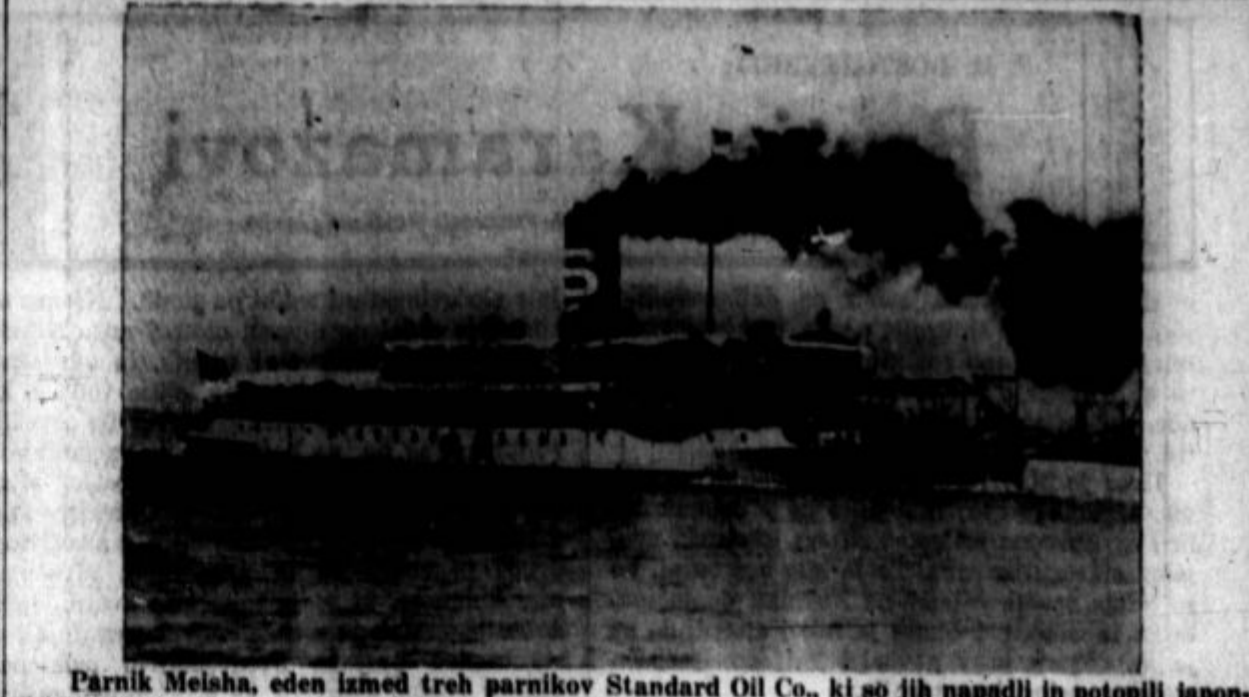
Eksekucija treh izdajalcev v Nemčiji

Berlin, 8. jan. — Trije možje, ki so bili spoznani za krive veleizdaje, so prišli večeraj pod giljotino, ki jim je odsekala glave. Ti so bili Joseph Stark iz Kolina, Otto Demwloff iz Militscha in Herbert Gajewski iz Schneidemuehla. Vrhovno militarnostno sodišče jih je obsodilo v smrt na obtožbo, da so izdajali vojaške tajnosti neki tuji državi.

Bojkot japonskega blaga v Indiji

New York. — Profesor John Dewey, slovit ameriški filozof, je bil informiran, da je Vseindijski kongres podprl kampanjo glede bojkotiranja japonskih produktov. Jawaharlal Nehru, predsednik kongresa, organiziral je indijski nacionalistov, je poslal Deweyju kablagram, vabejoč naznanilo o bojkotni akciji.

Ali ste še naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini čas trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Parnik Melsha, eden izmed treh parnikov Standard Oil Co., ki so jih napadli in potopili japonski letalci.

Vesti s Primorskega

Spremembe v tržaški dekaniji

Dne 17. dec. je "Piccolo" objavil vest, da je škofijaka oblast izdala dekret, po katerem se župnije v Barkovljah, Skednju, Rojanu in pri Sv. Ivanu vključijo med tako zvane mestne župnije. Mestnih župnij je bilo v Trstu doslej sedem, predmestnih pet, tako zvanih okoliških pa tudi pet. Odlej bo le še župnija na Katinari veljala za predmestno.

V zvezi z imenovanji novih župnikov v omenjenih novih mestnih župnijah v poslednjih dveh letih je ta, drugače le še formalna sprememba razporeda župnij v tržaški dekaniji prav posebnega pomena. Z njo se je dopolnila sni izmed nalog nove cerkvene politike upravnika tržaške škofije goriškega magr. Margottija. Župniji v Rojanu in pri Sv. Ivanu štejeta po 18.000 prebivalcev, škedenjska 12.000, barkovljanska po 4000. Potem takem je bilo sedaj 52.000 ljudi vključenih v razred mestnih župljanov.

Tržaški "Piccolo" ugotavlja v svojem komentarju potrebo tega ukrepa, o katerem pravi, da bo med župljani na periferiji mesta izval veliko zadovoljstvo. Po njegovem mnenju bi bilo mogoče tudi opensko župnijo, ki spada še med okoliške župnije, uvrstiti med mestne, ker je vas po svojih dobrih prometnih zvezah prav za prav že docela združena s mestom in je dobila v zadnjih letih po gradnji meščanahvil povsem mestni značaj. "Piccolo" zaključuje svoje poročilo, da je opustitev razlikovanja med mestnimi in predmestnimi župnjami razen v kardinarskem primeru — vsekakor nov jasek dokaz ekspanzije tržaškega mesta v vedno širšo okolico.

RAZSTAVA LJUDSKE UMETNOSTI V TRSTU

Oktober in november meseca tega leta se je vršila v Trstu razstava ljudske ali, kakor bi mi rajši rekli, narodne umetnosti. Priredil jo je "Dopolavoro" pod predsedstvom pokrajinskega fašističnega tajnika Graziolija. Namen razstave naj bi bil, kakor čitamo v uvodu razstavnega kataloga, prikazati vse, kar tvori dediščino preteklosti, torej nekaj kompleksa tradicije, del in značilnih običajev tržaške pokrajine.

Sam Trst kot trgovo in industrijsko mesto seveda ne more baš veliko nuditi v tem pogledu, toda baš to malo, kar so lahko zbrali, priča o "ljudski duši Trsta, ki da je bila vedno čisto italijanska."

Bolj kakor sam Trst, je seveda dežela, ki se razteza od Trsta do Postojne in dol do MBL, ohranila dokaze svojega avstrenega narodnega življenja. Toda ne razstava ne razstavni katalog nista nikjer omenila, da so razstavljani predmeti: deli hiše, kuhinjsko in poljedelsko orodje, hišna oprema in narodne noše slovenske. Nekam tajinstveno se prikriva pravi narodni značaj tržaške pokrajine. Predsednik tehničnega odbora Dolcetti se je v uvodniku celo spozabil, da je trdil, da so v tržaški okolici bivali nekaj tudi "drugojezni narodi". Pa bi se vendar lahko s kratkim izprehodom preprčal o nasprotnem, da živi še vedno v Trstu samem, po vsej

okolici in na bližnjem Krasu in v Postojnsčini samo naš narod in da so Italijani le vojaki, miličniki, karabinjerji, učitelji in drugi, ki so se priselili šele v povojnem času.

Prav tako zavestno je pretvarjala resnico Ada Sestan, ko je trdila v članku o krasnih nošah tržavkih okoličank in o tresni obleki okoličank, da so "mandariji" "ladinskega" izvora. Opisuje jih tako: "Pobožno in udarno ljudstvo, skromno v hrani, ki je verovalo in veruje še vedno v čarovnice in na njih hudodelen vpliv na ljudi, živali in rastline, in ki si zvečer voščilo lahko noč v Božjem imenu" (!!).

Se najboljši je članek Silvija Rutterija ki se je gotovo še pred kratkim pisal Rutar, o "Ljudskem licu Tržaške pokrajine," dasi tudi on nikjer ne pove, da je to ljudstvo slovensko, in poudarja samo italijanski vpliv na arhitekturo cerkva.

Iz vsega tega izhaja dovolj jasno, kaj je bil pravi namen tržaške razstave. Hoteli so tako zbrati v Trstu slovenske narodne noše, slovensko orodje, slovensko hišno opremo in kmetško arhitekturo ter vse to prikazati kot pristno italijansko. V ta namen so morali prispevati v veliki meri naši ljudje sami. V seznamu oseb, ki so lastniki razstavljenih predmetov, srečamo marsikatero ime, ki priča, da je lastnik gotovo le s težkim srcem ugodil zahtevi v tak raznarodovalni namen.

Verjetno je tudi, da bodo marsikateri predmet pridržali in ga tako tudi brez pravega pristanka odvzeli dosedanjemu lastniku, kakor so to že storili v marsikaterem kraju z narodnimi nošami. Figuriralo bo kot pristno "italijansko narodno blago" v tem ali onem italijanskem muzeju in bo tako varalo obiskovalca o pravem narodnostnem letu dežele. Slovensko ljudstvo pa bo tako polagoma izgubilo vse, kar utegne pričati o njegovem posebnem narodnem svojstvu in o njegovi zgodovini. Napraviti hočejo iz njega brezlično maso brez lastne nacionalne zgodovine in kulture, kakor to vedno tudi zatirajo v svojih spisih.

Zavičevanja izplačila odškodnine za odvzeta zemljišča

Trnovo, 10. novembra 1937. — Pred kratkim je završalo po Trnovem in raznesla se je vesela vest, da bodo bivši lastniki zemljišča, na katerem stoji danes obsežna vojašnica, dobili končno težko pričakovano odškodnino. Posameznik sicer ne bi dobil bogve koliko, ker so dotični teren sestavljale same njive in vsaka njiva je imela svojega lastnika, tako da jih je kar 30. Kljub temu pa bi morali nekateri odškodnovanci prejeti nekaj tisoč lir, čepravno je bilo zemljišče zelo nizko ocenjeno. Pripomniti moramo, da je bilo to polje med najboljšimi njivami last trnovskih posestnikov, ker so skoraj vsi drugi kompleks njiv precej močvirnati.

Omenjeno zemljišče je bilo odvzeto lastnikom že pred štiri ali morda celo petimi leti. V zemljiških knjigah pa še danes ni izvršen prepis zemljišča in morajo vsi ti kmetje kot uradno priznani lastniki še vedno plačevati davek za odvzete parcele. In ne samo to! Medtem je bilo uvedeno novo breme v obliki posojila. Plačati so morali

določene odstotke posojila tudi na to zemljišče, od katerega nimajo že zdavnaj nobenih dohodkov. Izkazalo pa se je, da so govorice preuranjene, ker lastniki do danes še niso prejeli nikake odškodnine, in če bi se to tudi zgodilo, ne bodo po večini imeli od tega nikake koristi, ker bodo a tem denarjem najprej morale biti poravnane javne davne prizadetih in šele s eventualnim preostankom bo lahko razpolagal posameznik.

Trst. — Pri delu v garaži se je valed eksplozije benzina nevarno poškodoval Josip Ličan, star 30 let.

Otvoritev akademskega leta na tržaški trgovski univerzi

Trst, nov. 1937. — V nedeljo 14. novembra se je vršila slavnostna otvoritev akademskega leta na trgovski univerzi v Trstu. Tudi letošnja slavnost je imela kakor lanaka in predlanska čisto vojaški značaj.

V veči je vršil častno službo oddelek univerzitetne milice pod poveljstvom nekega častnika. Na šolskem dvorišču pa je stala v strogem vojaškem redu na eni strani centurija visokošolcev z zastavo Gufa in konjeniškega oddelka, na drugi strani pa samostojna kohorta, ki jo nosi ime po Dalmatincu "F. Rismondo". V ozadiju dvorišča pa so stali visokošolci-kandidati za novi vojaški tečaj. — Prisostvovali so slavnostni armijski komandant, vsi poveljniki fašistične milice ter razni generali in komandanti različnih oddelkov.

Slavnost je otvoril rektor Manlio Undina s temi besedami: "Ekscelence, tovariši, že dve leti je od tega, odkar se vrši slavnostna otvoritev akademskega leta v heroičnem ozračju — najprej je bil začetek slavnostnega afriškega pohoda, ki je pokazal vsemu svetu trdo skajlenost našega roda, nato pa blesteča zmaga in ustanovitev imperija..."

V svojem govoru se je spomnil visokošolca Penka, ki je umrl, zadet od sovražne krogle, na italijanski vojni ladji "Bartolotta" pred Balenarskimi otoki, in visokošolca Morettija, ki je padel kot artiljerijski častnik na apnaskih tleh v boju za fašizem.

Zaključil je svoj govor s slavoospevom samostojni kohorti univerzitetne milice, ki so ji poverjeni tečajji za vzgojo rezervnih častnikov med akademiki.

Za rektorjem je govoril dr. Goitan, ki vodi fašistične in vojaške organizacije na univerzi. Po njegovem govoru so se otvorili predvojaški tečajji, ki so obvezni za vse slušatelje univerze. Zaključno besedo je imel armijski komandant Scala, ki je pozval akademike, da naj se vzgajajo v duhu slavne tradicije italijanske vojske.

Krojaška unija razpisala literarni kontest

New York. — Krojaška unija International Ladies Garment Workers je v svrhu kreiranja večjega zanimanja med študenti na kolegijih za delavsko gibanje razpisala literarni kontest, za katerega je določila štiri nagrade v vsoti \$1000. Predmet tega kontesta je: "Kompanijske, poklicne in industrijske unije ter njih legalna odgovornost." Za najboljši spila je kot prvo nagrado določila \$750, za drugo \$500, za tretjo \$250, za četrto pa \$100. Kontesta se lahko udeležijo vsi dijaki in dijakinje na ameriških kolegijih, ki bodo leta 1938 in 1939 položili izpit.

Oddelek španskih lojalistov v akciji na fronti pri Teruelu.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s podnaslovom: Posvečeni Vladimir Levitich

Mavrikiju Mavrikijeviču so dali navodilo, naj, ko dospe v Mokraje, ne da bi koga vznemirjal, ne prestopa zasedbe "zločinca", dokler se ne pripeljejo poklicani predstavniki oblasti, obenem pa zbere priče, selške starejšine itd., itd.

Tako je Mavrikij Mavrikijevič tudi napravil; ohranil je svoj inkognito in le deloma odkril skrivnostno zadevo Trifonu Borisicu, svojemu staremu znancu. To je bilo baš tedaj, ko je Mitja srečal v temi na hodniku domačina, ki ga je iskal, pri čemer je takoj opazil, da se je na obrazu in v govorici Trifona Borisica mahoma nekaj izpremenilo.

Tako ni ne Mitja sam ne kdo drugi vedel, da ga opazujejo; njegovo skrinjico s pištolami pa je bil že davno izmaknil Trifon Borisic in jo spravil na skritem kraju. In šele okoli petih zjutraj, malo pred razsvitkom, je prispela vsa gospodarska, policijska načelnik, državni pravdnik in preiskovalni sodnik v dveh trovprežnih kočijah. Zdravnik je bil ostal v hiši Fjodora Pavloviča, ker je imel namen, da zjutraj opravi obdukcijo umorjenčevega trupla, in pred vsem, ker se je bil jel zanimati za stanje bolnega sluga Smerdjakova: "Na take trdovratne in tako dolge napade božjosti, ki se neprestanoma ponavljajo kar dva dni zaporedoma, naletiš malo-kdaj, zato se mora znanost polastiti takega primera," je razburjeno ponavljal svojim soigralcem, ko so se odpravljali, in ti so mu smeje čestitali na njegovi najdbi. Pri tem sta si državni pravdnik in preiskovalni sodnik prav dobro zapomnila, da je doktor kar najodločneje dodal, da Smerdjakov ne bo ušel jutra.

Po tem dolgem, a menda nezgibno potrebnem pojasnilu smo se zdaj vrnili baš k tistemu trenutku svoje povesti, v katerem smo jo bili prekinili v prejšnji knjigi.

III

Hoja duše po vcih. — Prve vice.

In tako je Mitja sedel in se s plašnim pogledom osiral po prisotnih, ne da bi jih razumel, kaj mu govorijo. Zdajci pa se je vzdignil, vrgel roke kvišku in glasno zavpil:

"Nisem kriv! Te krivi nisem kriv! Nisem kriv krvi svojega očeta... Ubili sem ga hotel, toda kriv nisem! Jas ne!"

Komaj pa je to zavpil, je planila iz za ves Grušenjka in se vrgla policijskemu načelniku naravnost pred noge.

"Jaz sem tista, jaz nesrečnica, jaz sem kriva!" je zavpila s vrcenjem, ki je trgalo dušo, vsa v solzah istezaje roke proti vsem. "Zaradi mene je ubil!... Jaz sem ga izmučila in pripravila do tega! Jaz sem kriva, najprej jaz, jaz sem glavna zločinka, jaz sem kriva!"

"Da, ti si kriva! Ti si glavna zločinka! Ti nečlovečnica in razuzdanka, ti si največja zakrivila!" je zavpil policijski načelnik, grozeč ji z roko — a v tem so ga že naglo in odločno ustavili. Državni pravdnik ga je celo objel z rokami.

"To bo pa vendar prehud nered, Mihail Makarovič," je vzkliknil, "bogme, s tem motite preiskavo... ves posel nam boste pokvarili..." Kar sapa je lovila.

"Proti temu je treba nekaj ukreniti, ukreniti, ukreniti!" je preteče vzkliknil Nikolaj Parfenovič, "drugače je povsem nemogoče!"

"Skupaj naju sodite!" je kakor iz uma vzklikala Grušenjka, ki je še vedno klečala. "Skupaj naju kaznujete, zdaj pojdem z njim, čeprav na morišče!"

"Gruša, življenje moje, kri moja, svetinja moja!" Tudi Mitja je pal sraven nje na kolena in jo krčevito objel in stisnil k sebi. "Ne verjemite ji," je klical, "ničesar ni krivda, ne krivi ne česa drugega!"

Pozneje je pomnil, da ga je več ljudi siloma odtrgalo od nje, da so jo zdajci odvedli in da se je sam šele osvetil, ko je še sedel za mizo. Obakraj njega in za njegovim hrbtom so stali ljud-

je s pločevinastimi znaki na praih. Njemu nasproti je sedel na divanu onkraj mize Nikolaj Parfenovič, preiskovalni sodnik, in mu venomer prigovarjal, naj popije malce vode iz kozarca, ki je stal na mizi. "To vas bo osvežilo, pomirilo vas bo, ne bojte se, ne vznemirjajte se," je ponavljal z največjo vladnostjo. Mitjo pa, to je pomnil, so jeli mahoma strašno zanimati njegovi veliki prstani, eden z ametistom, drugi pa z nekakšnim prozornim, živorumenim kamnom, ki se je tako lepo svetil. In še dolgo potem ko je z začudenjem spominjal, da sta ta dva prstana neodvračljivo priklepala njegov pogled skozi vse te strašne ure zasliševanja, tako da se kdaj ni in ni mogel odtrgati od njiju in pozabiti tega zanimanja, ki se ni prav nič prilagalo njegovemu položaju. Na levi, v stran od Mitje, tam, kjer je v začetku noči sedel Maksimov, se je bil zdaj vdel državni pravdnik, na Mitjevi desni strani, kjer je bila poprej Grušenjka, pa se je bil nametil rdečelič mladi človek v zelo ponošenem suknjiču lovškega kroja, pred katerim sta se mahoma pokazala črnilnik in papir. Izkazalo se je, da je zapisnikar preiskovalnega sodnika, ki ga je bil ta pripeljal s seboj. Policijski načelnik je stal zdaj pri oknu, v drugem koncu sobe, zraven Kalganova, ki je bil takisto sedel na stol pri tistem oknu.

"Pijte vodo!" je že desetič mehko ponovil preiskovalni sodnik.

"Saj sem že pil, gospod, pil sem že... ali... nu, gospoda, zdobite me, kaznujte me, odločite usodo!" je vzkliknil Mitja, s svojimi izbuljenimi očmi strahotno strmeč v preiskovalnega sodnika.

"Vi tedaj vztrajate pri tem, da niste krivi smrti svojega očeta Fjodora Pavloviča?" je mehko, a s poudarkom vprašal preiskovalni sodnik.

"Nedolžen sem! Kriv sem druge krivi, krivi onega drugega starca, toda očetove nisem kriv! In objokujem ga! Ubil sem ga, ubil sem starca, ubil sem ga in podri na tla... Toda pretežko bi mi bilo odgovorjati za to kriv z drugo krivjo, a strašno krivjo, ki je nisem kriv... Vaša obtožba je strašna, gospoda, tako mi je, kakor da ste me z batom po čelu! A kdo je vendar ubil očeta, kdo ga je ubil? Kdo ga je mogel ubiti, če ga nisem jaz? To je čudo, to je brezumno, nemogoče!"

"Da, vidite, kdo ga je mogel ubiti..." je že prišel preiskovalni sodnik, a državni pravdnik Ipolit Kirilovič (namestnik državnega pravdnika, čeprav ga bomo zaradi kratkoče tako imenovali) se je spogledal s preiskovalnim sodnikom in rekel, obrnivši se k Mitji:

"Po nepotrebnem se vznemirjate zastran starega sluga Grigorija Vasiljeviča. Vedite, da je živ; ovestil se je in v zvezi težkim udarcem, ki ste mu jih zadali po njegovih in svojih lastnih pravkaršnjih izpovedbah, bo menda nedvomno ostal živ, vsaj zdravnik pravi tako."

"Živ je? Tedaj je živ?" je zdajci zavpil Mitja in plosnil s rokami. Ves obraz mu je zasijal. "O Gospod, hvala ti za največji čudež, ki si ga storil meni gršniku in zločincu, da ulišiš moje molitve!... Da, da, to je zaradi moje molitve, vso noč sem molil!..." Tako govoreč se je trikrat prekrizal. Kar dihati ni mogel več.

"Nu ev, prav od tega Grigorija smo dobili glade na vas toli pomembne izpovedbe, da..." je hotel nadaljevati državni pravdnik, toda Mitja je skočil s stola.

"Samo minuto, gospoda, za Boga, samo minuto, da skočim k njej..."

"Dovolite! V tem trenutku to nikakor ni mogoče!" je malone zavrečel Nikolaj Parfenovič in takisto skočil na noge. Modre s pločevinastimi znaki na praih so zgrabili Mitjo, sicer pa je itak sam spet sedel na stol.

(Dalje prihodajši.)

"Kaj boš plaval v Savo", je rekel in ga potegnil k sebi. "Nesreča se ti lahko zgodi, brez koristi pogineš. Pri meni boš pa kakor blagoslov. In ker nimaš potnega lista, si te prisvojim."

In hlood je ostal pri človeku z Barja, vojnem invalidu in njegov blagoslov so začutili otročki na shujšanih ličkah, vse bledih, in na ustnicah se je zazibal droben otroški smehljaj.

Hudourniki so se utrudili, kajti nebo je aleklo svojo premočeno obleko in se ogrnilo v tanki plašč, skozi katerega je pogledala toplota. Vode so odtekale. Barje je zopet postala zelena, življena polna prostranost.

Razni predmeti, ki so se nekoliko predolgo upirali vabečemu plesu razdivjanih hudournikov in so se še le zadnji hip apustili v ples, so radi utrujenosti valov obležali na Barju. Ljudje so jih pobirali, in če ni imel poobrati potnega lista, so si ga obdržali. In malo je bilo predmetov s potnim listom in zato so bili dobrodošli. Lastniki so sicer dali razglasiti, da naj vsakdo, ki je kaj na Barju pobral, vrne lastniku, ker so tiste reči odnešene od hudournika z njihovih skladišč. Ali kdo na dokaže, da je tista in ona reč, na Barju zaostavljena, res tega in onega lastnika? Potnega lista ni bilo. In tako so bili redki, ki so vračali. In tudi vojni invalid z Barja ni vrnil hlooda, ki ga je ujel.

"Nimaš potnega lista", je rekel, ko ga je ogledal, "in ne bom te vračal."

Nekega dne zjutraj pa je potrkal na vrata vojnega invalida z Barja pismonoša. Ko je vstopil, je izročil modro kuverto in rekel, naj podpiše prejem in plača poštino dva in pol dinarja.

"Dva in pol dinarja", se je začudil vojni invalid z Barja. "To je premoženje, da živim jaz, žena in šest otrok ves mesec. In zakaj naj bi jih dal?"

"Za to le pismo."

"Kaj bom s tem pismom?"

"Sodišče vas vabi. Tja morate."

"Na sodišče? Ničesar nisem izgubil."

"Nekdo vas toži. Morate iti."

"Toži? Mene? Nikomur nisem nič naredil slabega."

Pismonoša je zmigal z rameni, pobral denar, ki ga je vojni invalid z Barja s težkim arcem in drhtečimi rokami odšel in rekel:

"Tam boste že izvedeli, kaj vam kdo hoče."

In je šel.

Na sodišču je stal vojni invalid z Barja, oče šestere lačnih otrok. Stal je pred sodnikom, ki je govoril:

"Vi, vojni invalid z Barja, vi ste vzeli hlood in si ga obdržali. Hlood ni bil vaš, ampak nekega drugega človeka, tistega, ki ima skladišče takih hloodov."

"Hlood sem vzel?" se je začudil vojni invalid z Barja. "Ne, nisem ga vzel."

"Tu, v tožbi stoji", je rekel sodnik, "da ste ga vzeli. Takšen in takšen hlood."

"V tožbi stoji!" je ponovil vojni invalid z Barja. "Neresnično je tisto v tožbi."

"Ali hlood ste vendar vzeli?"

"Nisem ga vzel. Pač je pripadal neki hlood, kakor jih je plaval mnogo v tistih razpenjenih valovih, in ker je plaval ravno mimo moje bajte, sem ga potegnil iz vode. Izgubil bi se bil gotovo, potopil bi se kdaj ve kje in bi gnul brez koristi. Jaz pa sem ga potreboval in sem ga potegnil iz valov."

"Tega bi ne smeli", je rekel sodnik.

"Ali naj bi ga pustil, da bi odplaval? Da bi se izgubil v Savo? Brez vsake koristi? Tako, kakor jih je odplaval mnogo?"

"Bolje bi bilo", je rekel sodnik. "Kajti tedaj bi ne bili toženi, da ste hlood vzeli in ga niste vrnili."

"Tistemu človeku, gospod sodnik, hlooda nisem vzel. Le iz vode, ker je bil brez potnega lista, sem ga potegnil. To je pomota. Tistemu človeku je vzela hlooda in drva povodenj, jaz se pa ne pišem Povodenj. Jaz sem Anton Čepin. Povodenj je pobrala hlooda in gotovo je v tisti tožbi pomota."

"Rekel je in se napotil k vratom."

"Počakajte", je rekel sodnik.

"Še ni gotovo."

"Kaj bi še radi? Saj sami vidite, da je pomota."

"Obsojeni ste na 24 ur zapora po paragrafu takem in takem radi koristoljubja. Vzeli ste hlood, ki ni bil vaš."

Čudil se je vojni invalid z Barja. Pobožal je otroke po lasih in zamrmral:

"Čudovita so pota človekova! Človek z Barja jih ne more razumeti."

Strmel je v papir, ki mu ga je prinesel pismonoša. Tam je stalo zapisano, da mu je ustavljena invalidnina, tistih 150 Din mesečno za izgubljen nogo. Kajti zgoditi se je moralo, kakor zapoveduje paragraf 42, točka 8 invalidskega zakona. Tistim vojnim žrtvam namreč, ki so kaznovani radi koristoljubja, pa četudi samo 24 ur, se odvzame invalidnina.

Pogledal je na leseno nogo, pobožal otroške glave, ki so strmele vanj, jih stisnil k sebi in zašepetal:

"Siromački!"

"Očka", se je stisnil k vojnemu invalidu z Barja najmlajši sinček in njegove globoko vrtle oči so prosile kruhka.

Očka se je nasmehnil z ustmi, obraz pa je bil leden:

"Kje ga vzamem?", je vzdihnil. "Še tistih 150 Din, ki je bil tvoj in tvojih bratcev in sester kruhek, so vzeli."

"Očka, kako so mogli vzeti. Pogled noge še nimaš, da bi lahko vzeli."

Tam s klopi pri peči pa sta se oglasila starejša sinčka in rekla:

"Očka, midva pa ne bova vojaka?"

"Zakaj pa ne", se je začudil očka, vojni invalid. "Če domovina potrebuje braniteljev, junakov, vendar ne bosta odrekla?"

"Ne, očka. Godilo bi se potem tako, kakor se godi tebi in nam vsem."

Tiho je tiktakala ura na steni in vojni invalid z Barja je stisnil zobe.

—Federated Pictures.

Člana avtne unije, ki sta bila aretirana na obtožbo oviranja prometa, ko sta razpečavala glasilo svoje organizacije med delavce pred Fordovo tovarno v Dearbornu, Mich.

Proces, ki traja že 938 let Neverjetno, a resnično: trije o-

V letu 999, je bogat posestnik troci v treh stoletjih podaril goro San Tisone pri Neaplju samostanu SanTisone. Tedaj se je namreč splošno mislilo, da bo leta 1000. konec sveta in ta bogataš si je hotel na ta način pridobiti božjo milost. Kakor pa je znano, sveta takrat ni vrag vzela in bogataš je potem preklinal svoj sklep. In še danes se obmejni občini Ravella in Lettera prepirata, čigava last je ta hrib. Torej več kakor 900 let že vodijo neodločen proces o tem hribu.

NAROCITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$5.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri azenomtu \$1.50 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$5.00	Za Člone in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.30	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupen, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo sahheval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nanesti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnika, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šolje tudi vsa ustrezna pojasnila

Čudna pravljica

Tiste dni in noči, ko je nebo, oblačeno v debele oblake, vse premočene, da je neprestano deževalo, so se vzbudili hudourniki in zaplesali divji ples. Razposajeno so drveli po ozkih strugah, divje razigrani se penili, da je bučalo vsenaokrog v mogočnem orkestru orkanakih orgel. In vse, kar jim je stalo na potu, kar jih je oviralo v razigranem plesu, so zgrabili in zavrteli s seboj v divji ples, kakor nekoč Prešernov plesalec "Urško štmamo", in nesli s seboj v široko strugo Ljubljance in dalje v Savo.

Barje je postalo jezero. Iz gladine voda so štrlela drevesa, grmičje je bilo kakor ostre, redke brke na obritem obrazu velikan. Hise in bajte pa kakor nekakšne lupine, zabodivše na to jezero.

Hudourniki so šumeli in nosili s seboj vse mogoče predmete, ki so jih zgrabili medpotoma na tem ali onem skladišču. In plaval-plesalo je vejevje, bruna, deske, celi hloodi, stene razruše-

nih hlevov... kdo bi vse naštel in pomnil. Ljudje pa so lovili te nekam drveče predmete, da vsaj tega ali onega obdržijo in ga odvzamejo valovom. Kajti kdo ve, kje bo zapušen brez koristi trohnel in propadal.

Tako je tudi iz svoje bajte gledal ta ples povodnji in zmešnjav plavajočih desk, drv in hloodov vojni invalid z Barja. Leseno nogo je imel, ker je pravo vzela granata na bojišču. Siromak je bil, z betvico zemlje in šeno. Šest otrok, štirje fantki in dve dekletci so ga gledali vedno s prosičnimi očmi in lačnimi ustmi. Šestdeset procentov delanost, smolen, so zapisali, ko so ga pregledali in mu določili, da bo dobival za nogo, od granate odtrgano, mesečno 150 Din. Dosti več pa noga pri človeku z Barja in s rjuho zemlje itak ni vredna.

Pa je rekel vojni invalid z Barja, ko je gledal ta vrtoglavi, razposajeni ples nekam drvečih hloodov, drv in desk:

"Kam potujete, hloodi in deske in drva? Kje je vaš potni list?"

In zdelo se mu je, da so mu razposajeno odgovarjali:

"Svoboda nam je zastajala, o-

svoboditelj nas je vzel s seboj. Kam gre on, hudournik peneti, drveči, tja gremo mi."

"A vaš gospodar? Kaj poreče on?"

"Kdo ve, kdo je bil naš gospodar? Zdaj smo svobodni."

Zmajal je z glavo vojni invalid z Barja:

"Brez potnega lista se ne more nikamor in se prav za prav ne sme nikamor. Če vas zaloti oblast, vas ne pusti naprej."

"Izmotali se bomo", se je zdelo človeku z Barja, vojnemu invalidu, "kajti deroči so valovi, ki nas neso."

"Zakaj bi se kateri izmed vas ne ustavil tu pri meni," je rekel vojni invalid z Barja. "Kajti v mojem siromaštvu bi mi dobrodošel in bi mi ustregel, če bi bil moj gost."

Pa je bilo človeku z Barja, kakor da so se deske, drva in hloodi, mimo drveči, smejali in se norčevali, češ, aami ne gremo, če pa nas ujameš, pa se ustavimo pri tebi.

In človek z Barja, vojni invalid s 60% in 6 otroki je vzel kopje in se dotaknil s njim nekega hlooda, ki je kakor v posmeh plaval čisto mimo njega.

Člani unije Hrvatskih delavcev piketirajo restavracijo Horn & Hardart v New Yorku.